

kijk binnen bij ZNA Joostens op 23 april

een brug tussen *erfgoed en zorg*

De Erfgoeddag staat dit jaar helemaal in het teken van het thema 'zorg'. Als gemeente die dit thema hoog in het vaandel draagt, een ideale kans om u meer te vertellen over één van de bekendste zorginstellingen van Zoersel. U kent ZNA Joostens vooral als verpleegtehuis voor personen met dementie. Maar wist u dat het tot de jaren '60 een kliniek voor tbc-patiënten was?

Op zondag 23 april gooit Ziekenhuis Netwerk Antwerpen (ZNA) Joostens de deuren open. U ontdekt er niet alleen hoe het verpleegtehuis geëvolueerd is doorheen de jaren, maar ook hoe de medewerkers er dag na dag voor zorgen dat mensen met *(een vermoeden van)* dementie een veilige nieuwe thuis vinden. We lichten voor u alvast een tipje van de sluier op.

het 'Gesticht Joostens'

In de geschiedenisboeken komen we

het gebouw aan de Kapellei, waar ZNA Joostens al jaren gevestigd is, al tegen in het jaar 1390. Op dat moment kocht ene Bertholomeus van Goerle een eigendom "geleghen te iucschot onder Brecht". Het gebouw kwam daarna in handen van het Sint-Elisabethgasthuis en kreeg al gauw de naam 'Gasthuishoeve'.

Met de oprichting van het 'Bestuur van de Burgerlijke Godshuizen' in 1796 (*later Commissie van Openbare Onderstand en nu beter be-*

kend als het ocmw) kwamen alle eigendommen van het Sint-Elisabethgasthuis in het bezit van de nieuwe instelling, ook de Gasthuishoeve.

Het Bestuur van de Burgerlijke Godshuizen van Antwerpen zag in de hoeve een perfecte plek om 'op den buiten' een gesticht te bouwen. Ze zouden er immers de herstellende zieken en verzwakte kinderen van in de stad kunnen opvangen. Ze hadden echter niet de financiële mid-

delen om er een nieuw gebouw neer te poten. De hoeve bleef onaangeroerd tot Robert Joostens (*de achterkleinzoon van 'de' Mathias Joostens uit het gehucht Einhoven, lees meer op www.eindhoven.be*) een flinke som nam liet aan het Bestuur van de Burgerlijke Godshuizen. Toen kwam het hele verhaal in een stroomversnelling terecht: het bestek van 'het Gesticht Joostens' werd opgemaakt en toegewezen aan de gekende Antwerpse architect Emile Thielens (1854-1911), die onder andere ook het gebouwencomplex van de dierentuin aan het Astridplein ontwierp.

De moeder van Robert Joostens, Florent, legde op 20 augustus 1903 de eerste steen van het 'Gesticht'. Tijdens de bouw werd al gauw duidelijk dat men er geen kinderen in zou opvangen, maar tuberculosepatiënten. Het bestrijden van deze ziekte was op dat moment immers veel belangrijker. Het Gesticht werd in 1905 ingehuldigd en groeide snel uit tot één van de meest vooruitstrevende instellingen voor tuberculoselijders in België.

Eind de jaren vijftig vond men eindelijk een manier om de ziekte te genezen en verminderde het aantal patiënten. De laatste verliet de instelling op 1 juli 1962. De Commissie van Openbare Onderstand besliste daarna om de vrijgekomen ruimte te wijden aan de zorg voor mensen met een heel ander ziektebeeld: dementie.

een nieuwe uitdaging

Dementie is één van de belangrijkste maatschappelijke uitdagingen van onze tijd geworden. Een uitdaging waar ZNA Joostens zich, sinds het afscheid van haar laatste tbc-patiënt, meer en meer op focust heeft. Vandaag heeft het ZNA enerzijds een afdeling psychogeriatric waar patiënten met een vermoeden van dementie eerst geobserveerd, vervolgens behandeld en ten slotte begeleid worden tijdens het verdere verloop van hun ziekte.

Anderzijds wonen er in het woonzorgcentrum van ZNA Joostens ongeveer tweehonderd senioren met verschillende graden van dementie, verdeeld over twaalf leefgroepen. Elke leefgroep en de bijhorende dienstverlening is volledig afgestemd op de lichamelijke, psychische en sociale behoeften van de bewoners.

zorgmethodieken

Tijdens de Erfgoeddag geeft ZNA Joostens niet enkel een inkijk op haar boeiende ge-

schiedenis, maar ook op de technieken en methodieken die het gebruikt bij de behandeling van personen met (*een vermoeden van*) dementie. De medewerkers spelen daarbij zo goed mogelijk in op de lichamelijke, psychische en sociale behoeften. Met 'voelschorten' en 'snoezelhonden' activeren en prikkelen ze de zintuigen van de patiënten, 'aromazorg' brengt ze dan weer tot rust. Een van de recentere projecten van het ZNA is ... een poppenkast.

het poppenkastproject

Geef toe dat u bij het horen van het woord 'poppenkast' een beetje nostalgisch wordt. Dan begrijpt u ook dat het poppenspel verrassende emoties en reacties kan opwekken bij de dementiepatiënten van Joostens. Het prikkelt hun zintuigen en wekt vaak fijne herinneringen op. Zo doen poppen in de vorm van een dier hen bijvoorbeeld denken aan bezoeken aan de dierentuin. De 'baby- of kindpoppen' brengen de bewoners dan weer terug naar hun eigen kindertijd, of roepen beelden op van hun (*klein*) kinderen. Bovendien hebben de poppen een grote aalbaarheids- en knuffelfactor. Ze geven de bewoners een veilig gevoel en maken interactie mogelijk.

Er wordt niet enkel tijdens de voorstelling met de patiënten gewerkt. Het animatieteam van ZNA Joostens deed haar uiterste best om de bewoners ook actief bij de voorbereiding van het project te betrekken. Alle leefgroepen knutselden bijvoorbeeld intensief mee aan het decor en de attributen. Ook de poppen en hun kleedjes werden handgemaakt. Tot slot werd het begin- en eindlied van de voorstelling ingezongen door Innova, het zangkoor van bewoners en vrijwilligers van het ZNA.

U merkt het: de poppenkast laat verschillende creatieve en expressieve uitingvormen aan bod komen: auditieve (*luisteren, muziek, vertellen*), beeldende (*poppen, decor, poppenkast*), creatieve (*schilderen, naaien, sjabloneren*), verbale (*dialog, monoloog, zingen, roepen*) ... Benieuwd? Tijdens de Erfgoeddag kunt u een voorstelling bijwonen (*zie kader*).

MEER WETEN?

cultuur
T 03 2980 9 05
cultuur@zoersel.be

PROGRAMMA

Erfgoeddag

zondag 23 april

tentoonstelling

Het eerste deel van de tentoonstelling in de gebouwen van ZNA Joostens schetst de evolutie van de voormalige tbc-kliniek naar de huidige voorziening voor dementerende ouderlingen.

In een tweede luik leert u meer over hoe de methodieken voor het omgaan met en zorgen voor personen met dementie door de jaren heen zijn geëvolueerd.

U kunt de tentoonstelling van 10 tot 18 uur bezoeken.

Liever een gegidste rondleiding? Dat kan om 11, 13 en 15 uur. (*duur: +/- 20 minuten*)

Voor wie wil kan in de cafetaria nababbelen met een kopje koffie of biertje en terwijl genieten van de aangename muziek van 'Radio Retro'.

documentaire 'Morgen Mist'

Naar aanleiding van de 'Music for Life'-actie 2012 rond dementie maakten journalist Tim Verheyden en regisseur Jeremy De Ryckere de documentaire 'Morgen Mist'. Ze verbleven een week in de dementiekliniek van Joostens. Ze praatten er met patiënten, familieleden en zorgverstrekkers. En wanneer het praten niet meer ging, dan spraken de beelden voor zich.

Vertoningen om 10.30, 11.30, 13.30, 14.30 en 15.30 uur. (*duur: +/- 20 minuten*)

poppenkast

Speciaal op Erfgoeddag kunnen ook gezinnen, die geen rechtstreekse band hebben met een zorgbehoevende in ZNA Joostens, een opvoering van de poppenkast bijwonen.

Voorstellingen om 14, 15 en 16 uur (*duur: +/- 20 minuten*).